

УДК 351:631.1

А. Х. Тихончук,
аспірант, Національний університет водного господарства та природокористування

МЕХАНІЗМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ЕФЕКТИВНОЮ РЕАЛІЗАЦІЄЮ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО КОМПЛЕКСУ У КОНТЕКСТІ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

У статті обґрунтовано напрями підвищення інвестиційного потенціалу регіону, зокрема в галузі сільського господарства, у рамках реалізації регіональної економічної політики. Обґрунтовано механізм управління інвестиційним потенціалом сільськогосподарського комплексу у контексті регіонального розвитку.

In the article the directions to increase the investment potential of the region, particularly in agriculture, in the framework of regional economic policy. The mechanism of managing agriculture and investment potential in the context of regional development.

ВСТУП

В умовах регіоналізації економічних процесів важливого значення набуває розв'язання проблем розвитку територій України, головною з яких є брак інвестиційних ресурсів. Вагомою умовою раціональної перебудови національного господарства, ефективної системної трансформації економіки є підвищення інвестиційної привабливості регіонів. Основним засобом розвитку інвестиційного потенціалу, поліпшення інвестиційного клімату є проведення збалансованої та послідовної регіональної економічної політики. Для економічного розвитку регіону необхідним є забезпечення сталого зростання надходження інвестицій на основі мобілізації нових джерел фінансових ресурсів, створення інвестиційно орієнтованої моделі розвитку економіки та інноваційних мотивацій у суб'єктів господарювання.

Процеси залучення інвестицій у регіон, формування сприятливого інвестиційного клімату знайшли відображення у наукових працях таких учених, як І.О. Бланк, А.В. Бойко, М.П. Бутко, В.М. Геєць, В.В. Гомольська, О.І. Дацій, О.В. Комеліна, М.І. Мельник, Т.В. Момот, Л.О. Петкова, В.Г. Федоренко, Л.І. Яковенко й інші.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Удосконалити механізми та інструменти реалізації програми розвитку інвестиційного потенціалу регіону.

РЕЗУЛЬТАТИ

Враховуючи необхідність визначення сутності явища, яке досліджується, роз'яснимо сутність поняття "механізм" та "реалізація". Механізм (лат. *Mechane* — знаряддя, машина) — це система елементів, що перетворюють рух одних елементів у потрібний рух інших елементів. Реалізація (лат. *realis* — речовий, дійсний) — це впровадження в життя плану чи ідеї. Адаптуючи ці визначення до мети їх використання та місця розташування у запропонованому етапі дослідження, зазначимо, що створена система елементів, завдяки функціонуванню яких впроваджується в життя запропонована програма, відображає економічну суть механізму її реалізації. Запропонований механізм діє за принципом трьох складових руху системи управління розвитком інвестиційного потенціалу:

— першочергова дія вихідного джерела руху системи, місце якого в запропонованій програмі виконують

органи регіональної влади й інші зазначені організації та органи, направлена діяльність яких спричиняє рух елементів системи;

— функціонування елементів, підібраних для актизації третьої стадії дії механізму, а саме впровадження всіх засобів реалізації програми розвитку інвестиційного потенціалу регіону;

— кінцева, третя стадія дії, виражена в ефекті фактичного розвитку інвестиційного потенціалу регіону з урахуванням застосування засобів реалізації програми.

Мета дії запропонованого механізму реалізації направлена на створення умов для гармонійного розвитку визначеній в програмі складової економічних процесів, активізація функціонування якої призведе до додаткових позитивних змін в економіці регіону та розвитку держави як соціально-економічного інституту. Також відмітимо, що важливим є аспект узгодженості запропонованої програми розвитку інвестиційного потенціалу регіону з існуючими програмами розвитку, які реалізуються діями органів влади. Принципи та ідеї, на засадах яких побудована програма, дозволяють стверджувати, що її впровадження слугує реалізації засад загального розвитку як категорії та економічного розвитку як засобу створення благополуччя держави та її народу.

Ефективність дії механізму реалізації розвитку інвестиційного потенціалу залежить від багатьох факторів, починаючи з активності впровадження запропонованих елементів програми до узгодженості та збалансованості цих дій, з врахуванням можливих змін функціонування держави як соціально-економічного інституту [2; 4].

Запропонована програма може використовуватися в повному обсязі або частково шляхом включення в інші розроблені програми елементів її структури.

Ініціаторами розроблення (комплексних) програм з використанням наукових досліджень можуть бути структурні підрозділи обласної державної адміністрації, територіальні органи міністерств та інших центральних органів виконавчої влади, органи місцевого самоврядування. Контроль за виконанням програми здійснює Головне управління економіки обласної державної адміністрації.

При створенні програми розвитку інвестиційного потенціалу регіону ми намагалися врахувати усі наявні можливості для здійснення цього розвитку, не дивлячись на існування великої кількості перешкод.

Зупинимось докладніше на перешкодах та позитивних факторах, що сприятимуть виконанню програми, які по суті є чинниками, стримуючими функціонування механізму реалізації програми чи сприяючими цьому. Позитивними факторами при задіяні механізму реалізації програми є: територіальна стабільність держави; відносно стабільне становище держави на світовій арені; відсутність військових дій глобального чи державного масштабу; постійність обраного політичного курсу держави; послідовне та у відповідності до методичних рекомендацій впровадження програми; контроль за органами, які задіяні в реалізації програми; контроль за реалізацією програми.

Негативними факторами відповідно є усі фактори, які за суттю своїх проявів протилежні позитивним факторам.

Враховуючи необхідність структурованості механізму реалізації програми, відобразимо цей механізм за обраними групами інструментів впровадження запропонованої програми. Перелічимо їх: сільгоспвиробнича; економіко-аналітична; науково-технічна; інформаційна; еколого-ресурсна; освітня; антикорупційна; фінансово-кредитна; нормативно-правова.

Механізм реалізації програми, заснований на визначенні необхідного переліку сукупності державних органів для забезпечення виконання обраних методів стимулювання розвитку інвестиційного потенціалу регіону.

Зупинимось докладніше на обраних групах інструментів реалізації програми розвитку інвестиційного потенціалу регіону. Керуючись принципом послідовності, обгрунтуємо обрані інструменти.

Сільськогосподарська виробнича група складається з інструментів реалізації програми розвитку інвестиційного потенціалу регіону, які здійснюють структурування, оптимізацію та адаптацію до потреб економіки регіону сільськогосподарського сектору, використовуючи його наявні та потенційні можливості як частини економіки регіону. Вважаємо за необхідне:

— створення програми пільгового кредитування сільгоспвиробників фінансово-кредитними установами регіонального походження, завдяки оптимальній структуризації кредитних угод з урахуванням особливостей діяльності сільгоспвиробників;

— здійснення державної підтримки функціонування приватних селянських фермерських господарств шляхом оптимізації умов їх діяльності;

— створення комісії для підтримки та розвитку кооперативної діяльності приватних сільгоспвиробників;

— створення комісії інформаційної підтримки сільгоспвиробників на предмет доведення до них новітніх досягнень у галузі рослинництва та тваринництва;

— створення програм відновлення сприятливих умов життєдіяльності сільського населення та забезпечення належного рівня його соціального захисту;

— державна підтримка та створення бізнес-планів з організації виробництва мінеральних добрив з послідовним поширенням цієї інформації на інформативних ресурсах.

Економіко-аналітична група складається з інструментів реалізації програми розвитку інвестиційного потенціалу регіону, які використовують можливості аналізу та прогнозування економічних процесів, завдяки чому максимально реалізується об'єктивність економічного ефекту від практичного впровадження результатів досліджень у вигляді сформованих висновків щодо предмету аналізу [1]. Такими інструментами є:

— створення аналітичної комісії по аналізу наповненості сегментів ринку регіону та інформаційного відділу, який буде займатися доведенням отриманої дослідницької інформації до інвесторів;

— створення аналітичної комісії по аналізу міжрегіональних та зарубіжних ринків збуту для реалізації продукції регіональних підприємств та інформаційного відділу, який буде займатися доведенням отриманої дослідницької інформації до виробників;

— створення аналітичної комісії по аналізу можливості реалізації альтернативних рішень у виробництві та

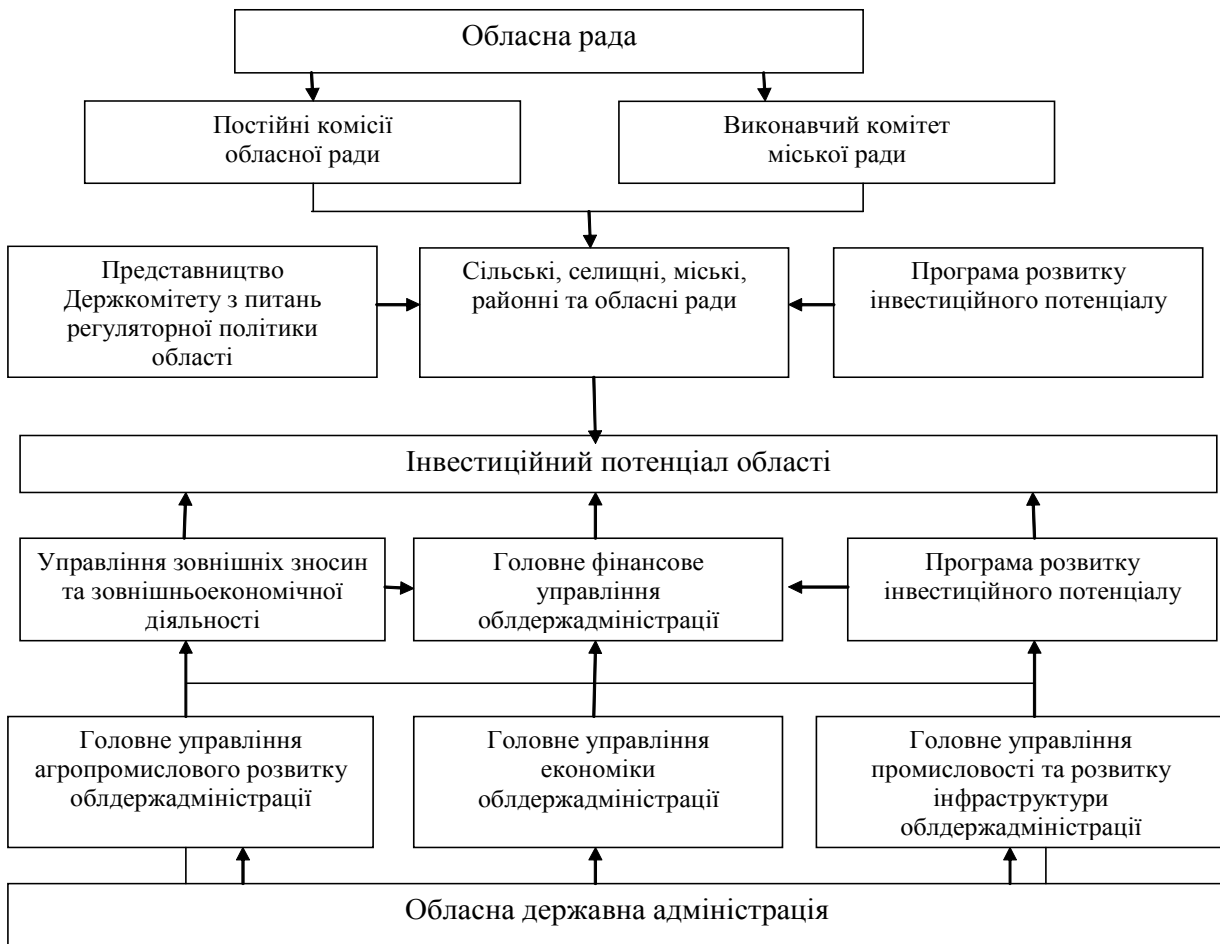

Рис. 1. Схема управління розвитком інвестиційного потенціалу регіону

інтенсифікації діяльності крупних регіональних підприємств, які недостатньо реалізують свої потенційні потужності, завдяки проведенню їх повної або часткової приватизації;

— дослідження стратегічно важливих напрямів промислової політики регіону та її розробка з врахуванням результатів цих досліджень.

Науково-технічна група складається з інструментів реалізації програми розвитку інвестиційного потенціалу регіону, метою впровадження яких є забезпечення використання вдосконалених методів виробництва та новітніх розробок у сфері інновацій, зокрема:

— використання у виробництві результатів розробок науково-дослідних інститутів шляхом їх інформатизації;

— державна підтримка діяльності інноваційних підприємств регіону;

— державна підтримка створення науково-дослідних інститутів та стимуляція їх діяльності шляхом оптимізації умов впровадження результатів проведених досліджень завдяки проведенню державних конкурсів інновацій.

Інформаційна група складається з інструментів реалізації програми розвитку інвестиційного потенціалу регіону, які забезпечують поширення інформації, використання якої буде сприяти залученню інвестицій та оптимізувати функціонування підприємств регіону, а саме через:

— застосування засобів масової інформації для поширення та доведення програм інвестиційного розвитку до потенційних інвесторів та зацікавлених осіб;

— інформатизацію науково-дослідницькими установами виробничих підприємств регіону щодо отриманих результатів проведених досліджень;

— активізацію діяльності регіональних органів інвестиційного спрямування для доведення інформації щодо об'єктів інвестування для потенційних інвесторів.

Еколого-ресурсна група складається з інструментів реалізації програми розвитку інвестиційного потенціалу регіону, які в процесі їх впровадження забезпечать посилення захисту навколишнього середовища та надають змогу оптимізувати використання природних ресурсів регіону. Інструментами цієї групи є:

— державна підтримка та створення бізнес-планів з організації виробництва альтернативних видів палива з послідовним поширенням цієї інформації на інформаційних ресурсах;

— державна підтримка впровадження наукових досягнень у сфері лісового господарства;

— аналіз наявного стану водних ресурсів та розробка програм ефективності використання та вдосконалення їх користування;

— державна підтримка діяльності геологорозвідвальних організацій;

— створення пільгових умов функціонування підприємств, діяльність яких пов'язана з виробництвом очисних споруд для зменшення забруднення навколишнього середовища.

Фінансово-кредитна група складається з інструментів реалізації програми розвитку інвестиційного

потенціалу регіону, які забезпечують розвиток регіональних фінансово-кредитних установ як одного з основних джерел інвестування. На нашу думку, головним фінансовим інструментом регіонального рівня є:

— державна підтримка і надання додаткового пріоритету регіональним фінансовим установам при проведенні конкурсу на фінансово-кредитне обслуговування державних підприємств та державних проектів.

Освітня група складається з інструментів реалізації програми розвитку інвестиційного потенціалу регіону, які в результаті свого впровадження забезпечать розвиток продуктивних можливостей діяльності людського капіталу та підвищать його якість, завдяки чому оптимізується робота виробничого процесу підприємств регіону. Таким інструментом є:

— заохочення підприємств до участі у підвищенні кваліфікації персоналу, залучення наукових спеціалістів по запропонованій державній програмі.

Антикорупційна група складається з інструментів реалізації програми розвитку інвестиційного потенціалу регіону, які в результаті свого впровадження забезпечать блокування несанкціонованого відтоку бюджетних фінансових ресурсів, підвищення інвестиційного іміджу регіону та оптимізують діяльність регіональних органів влади. Для досягнення цієї мети необхідним є:

— створення планів активізації антикорупційної діяльності, їх впровадження та контроль за виконанням.

Нормативно-правова група складається з інструментів реалізації програми розвитку інвестиційного потенціалу регіону, які в результаті впровадження дозволять вдосконалити нормативно-правову базу та адаптувати її стан відповідно до потреб економічного розвитку регіону. До цієї групи можна віднести:

— сприяння депутатськими комісіями обласної ради впровадженню запропонованих напрямів реалізації програми шляхом створення необхідних умов для її функціонування.

Елементи визначених груп інструментів реалізують можливості своєї дії засновуючись на принципі активності та заохочення. Обмеження дії негативних процесів, які стримують дію механізму реалізації програми, обмежується завдяки активації позитивної дії запропонованих інструментів.

Бюджетно-фінансове забезпечення, яке використовується для залучення механізму реалізації запропонованої програми, здійснюється на основі необхідності. Враховуючи особливості запропонованих інструментів реалізації програми, відмітимо, що в багатьох випадках їх залучення не потребує інтенсивного фінансового стимулювання, а лише оптимізує діяльність обраних для регуляції соціально-економічних секторів функціонування регіону [5]. Але там, де це необхідно, фінансування здійснюється не прямим забезпеченням грошовими коштами, а зменшенням обсягу коштів, які надходять до бюджету від господарювання підприємств, тобто пріоритет реалізації програми направлений на створення пільгових умов для їх діяльності.

Необхідним є розуміння процесів здійснення суб'єктами органів влади в межах своїх повноважень дій, направлених на забезпечення впровадження програми. Система органів влади, які здійснюють розробку та реалізацію регіональної програми розвитку інвестиційно-

го потенціалу регіону, потребує аналізу з метою визначення повноважень взаємопов'язаних суб'єктів управління у відповідність до розроблених напрямів розвитку інвестиційного потенціалу, координації їх зусиль. Загальна схема управління розвитком інвестиційного потенціалу регіону запропонована на рис. 1.

Механізм реалізації функціонує завдяки стимулюванню діяльності органів регіональної влади, вповноважених на регуляцію економічних процесів визначеного напрямку шляхом запропонованого вдосконалення та оптимізації цих процесів, використовуючи для цього обрані інструменти.

При реалізації завдань обраного напрямку важливим є залучення усіх наявних можливостей органів регіональної влади, обраних для впровадження програми розвитку інвестиційного потенціалу регіону, зокрема у галузі сільського господарства. Це дасть можливість максимально реалізувати запропоновану програму. Необхідною умовою впровадження запропонованої програми є узгодженість діяльності усіх обраних для реалізації процесу розвитку інвестиційного потенціалу регіону органів влади.

Термін реалізації Програми встановлюється відповідними державними органами, проте передбачає орієнтацію на часовий проміжок 3—5 років.

ВИСНОВКИ

Для забезпечення розвитку інвестиційного потенціалу регіону, зокрема у галузі сільського господарства, розроблена концепція програми регіонального розвитку за такою структурою: система принципів, що є її провідною складовою та окреслює мету її реалізації; напрями реалізації, які є орієнтиром для її впровадження; механізм реалізації запропонованих заходів досягнення поставленої мети; система управління, зорієнтована на впровадження та контролювання за її реалізацією.

Схема управління розвитком інвестиційного потенціалу в галузі сільського господарства регіону передбачає взаємодію місцевих органів державної влади та органів місцевого самоврядування, а також їх структурних підрозділів у процесі регулювання інвестиційних процесів.

Література:

1. Антонюк Л.Л. Інновації: теорія, механізм розробки та комерціалізації: монографія / Л.Л. Антонюк, А.М. Поручник, В.С. Савчук. — К.: КНЕУ, 2003. — 394 с.
2. Бутко М.П. Методологічні засади формування інвестиційного потенціалу регіональних господарських систем / М.П. Бутко, А.О. Акименко // Інвестиції: практика та досвід. — 2008. — № 5. — С. 3—7.
3. Ватаманюк З.Г. Розвиток інституційного інвестування в Україні / З.Г. Ватаманюк, Т.М. Кушнір // Фінанси України. — 2007. — №3. — С. 124—131.
4. Герасимчук З.В. Організаційно-економічний механізм формування та реалізації стратегії розвитку регіону: монографія / З.В. Герасимчук, І.В. Вахович. — Луцьк: ЛДТУ, 2002. — 248 с.
5. Іванов С.В. Оцінка інвестиційного потенціалу регіону / С.В. Іванов // Економіка: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — 2004. — Т.21, № 191. — С. 100—103. *Стаття надійшла до редакції 27.12.2012 р.*